

Pospíšil, Ivo

Slovenská Lásky hra osudná na českém a tatranském pozadí

Slavica litteraria. 2008, vol. 11, iss. 2, pp. 197-198

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103435>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

SLOVENSKÁ LÁSKY HRA OSUDNÁ NA ČESKÉM A TATRANSKÉM POZADÍ

Lehce postmoderní próza **Tibora Ferka** (roč. 1932) *Lásky hra osudná* (Spolok Slovenských spisovateľov, Bratislava 2006) v dobrém slova smyslu připomene některé reflexivní prózy Rudolfa Slobody: takoví autoři jako umělci i jako lidé to nemívají na světě lehké, neboť jejich senzitivita budící dobré city vyvolává ve vnitřní také pocit vlastní nedostatečnosti a snad i viny, jakousi kreativní závist, že lze psát dobrou literaturu tak jemně a citlivě, nikoli, jak je v krajích zvykem, hrubě a brutálně. Jejich díla jsou jaksi přirozeně humánní, a proto nekompromisní, vidí hnusající vředy světa a přímo a nebojácně je pojmenovávají, nikoli však s vítězoslavnou investigativitou, ale s lítostí a smutkem. Taková díla vyvolávají představu, že za povrchní fasádou literárních směrů a doktrinářských poetik se skrývají v podstatě dva proudy – stejně jako v životě: dobro a zlo, laskavost a násilí; vyvolává také, byť asi falešnou, představu, že ta jemnost, citlivost a nenásilí jednou zvítězí, ale že to možná bude nikoli na tomto světě. Proto próza Tibora Ferka, absolventa teatrologie na někdejší Univerzitě Karlově, novináře, dramaturga, dramatika, prozaika a překladatele, je neustále obnovovanou syntézou, budováním mostů: mezi českým a slovenským kulturním prostorem, například v toposu Tater, kde se setkávají osudy Jiřího Wolkra, Franze Kafky a Karla Čapka s osudem univerzitního učitele, jehož ošklivý studentský žert vytrhl z jeho pracoviště vstříc světu, jenž ho překvapí, ale nezdolá, kde najde nové uplatnění, novou nezávislost, staronovou lásku. Ale také mostem mezi minulostí a přítomností, věčnou polohou lásky, osudu a naděje, které koncentruje již čapkovský název díla.

Postmoderně stylizovaná kompozice implantuje do hlavní dějové linie – příběhu slovenského intelektuála v soukolí zhrublého světa – také úryvky z tatranské korespondence zmíněných autorů, kteří svůj osud spojili s českým prostředím, ať ji psali česky nebo německy, ať již jejich zázemím byly východní Čechy, Morava či Brno, Prostějov nebo česko-německá Praha. Jak píše na obálce Peter Andruška: „Ferkov text priam nabáda k analýzám, k zvažovaniu...“ Když – stejně jako on – připustíme, že text je intelektuálně nabitý, mohlo by to vyvolat představu, že je přeintelektualizovaný, že šustí papírem. Tím papírem skutečně šustí, ale opět v dobrém slova smyslu: průniky textů mají komplementární charakter a vedou nás také k tomu, abychom o textu pojednali v literárněvědném periodiku: literatura,

vehiculum, které člověk – stejně jako celou kulturu – staví mezi sebe a často nepochopitelný svět, je oním stavitelem mostů, které překonávají nejistotu a strach a pomáhají, podporují.

Uvádět, že hlavní postava, Edmund Mundant, vymykající se jak svým jménem, tak původem i studiem (má pražské školy) z jeho prostředí, je do jisté míry transformované autobiografická, by bylo asi zbytečné. Lze tedy jemně předivo této Ferkovy prózy pokládat i za svého druhu niternou konfesi: „Pôvodne mala rodina Pisárovcov meno, ktoré za vojnového štátu vyvolávalo u ľudákov v ústach sliny na pľuvance. Meno bolo na prvé počutie židovské: Reiner. Keďže meno Reiner nemohla bezpečne používať hlava rodiny i továrne na štolverky bez toho, aby nebol vystavený posmievačom a útokom zo strany miestnych exponentov Hlinkovej gardy, prijal manžel meno manželky, ktorá nebolo židovka a za slobodna sa volala Pisárová. Tak vznikla vážená rodina Pisárovcov. Reiner aj konvertoval, ale nič mu to nepomohlo, šupli ho do dobytčiacu a spolu s ostatnými židmi, ktorých dekorovala na hrudi žltá hviezda Davidova, odľižovali do koncentráku.“ (s. 23). Změna na Mundant (lat. také vlastně opisovač, písař), pro niž se rozhodne syn Edmund, ho z prostředí znovu vyděluje: prosivát tu stín Kafkovy Proměny, odcizení oslabované citlivostí a důvěrou, ale nikdy zcela nemizující: „Na Mundanta hľadeli z pracovného stola tatranské listy Kafku, Wolkra, Čapka. Mal z nich vysnorit' duchovnú príbuznosť autorov, ktorá zatiaľ existovala v jeho hlave len fiktívne. Musel sa teraz zmieriť s neobjavnou myšlienkou, že napriek ich genialite a majestátu, v jednom jedinom mali z jedinečnosti výnimku. Ich listy lietali do Čiech na krídlach lásky. Dokonca aj Kafka ich písal po česky. Zjavne či skryto, ako sa v Tatrách zotavovali, bez lásky by im bolo bývalo dosť cudzo.“ (s. 43).

Je tedy Mundantova konfese také románem o románu, textem o textu a textem v textu, jak se sluší a patří na postmodernismus, ale také na jiné směry a útvary, neboť metatext není vynálezem této doby; byl tu již mnohem dříve. Průnik textů, kultur a jazyků, jistá míra odcizení, které je vlastní každé literatuře, neboť ta se nemůže identifikovat se světem, aby jej mohla vykládat z nadhledu a odstupu, odcizení jako nikoli výjimečná, ale typická vlastnost člověka a jeho kulturních produktů. Člověk směřuje ke klidu a vyrovnání, ale nikdy je nenachází a ani najít nechce: jeho neklidným a tragickým osudem je, jak

napsal ruský básník, v jehož africkém rodokmenu také najdeme jistou míru odcizení, myslet a trpět.

Lepší osud si snad Bůh pro tuto rozumnou bytost ani nemohl vymyslet.

Ivo Pospíšil

OSTRAVSKÉ SETKÁNÍ POLONISTŮ

V závěru května 2008 se v prostorách Generálního konzulátu Polské republiky v Ostravě uskutečnilo setkání polonistů z Čech, Moravy a Slovenska. Účastníky na setkání přivítal generální konzul PR Jerzy Kronhold, úvodní slovo přednesla děkanka Filozofické fakulty Ostravské univerzity Eva Mrhačová. Posléze zástupci polonistik v Bratislavě, Brně a Olomouci informovali fórum o vývoji oddělení polonistik na svých ústavech slavistiky a o stavu bádání a výuky. Po přestávce informovali představitelé pražské Karlovy univerzity o stavu výuky polonistických předmětů a vědecké práce v rámci středo-

evropských a východoevropských studií a zástupci domácí univerzity hovořili o polonistice v rámci ostravské slavistiky.

Diskuse se zaměřila na nejzávažnější problémy současnosti, kdy je třeba přicházet s aktuálními nabídkami studia polonistiky a vyrovnávat se s klesající úrovní připravenosti přicházejících studentů. Informace a diskusi na závěr oficiální části shrnul Karol Daniel Kadłubiec. V neoficiální části na zahradě generálního konzulátu pokračovali účastníci setkání v diskusi a zejména v individuálních výměnách názorů.

Ludvík Štěpán